

Bilaga 3

Beskrivningar av myndigheternas huvudsakliga arbete med att genomföra strategin

I den här bilagan beskriver vi de åtgärder och arbeten som myndigheter har bedrivit för att bidra till att uppnå den nationella strategins fyra mål under 2017–2020. Se metodbilagan för mer information om hur vi har genomfört kartläggningen. I den här bilagan beskriver vi också kortfattat myndigheternas huvudsakliga ansvar inom området.

Se Jämställdhetsmyndighetens rapport *Arbete pågår* samt tillhörande bilaga för mer information om myndigheternas särskilda regeringsuppdrag inom området.

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Regeringen bedömer att det behövs olika typer av våldsförebyggande arbete, med olika inriktning, på flera arenor och på flera nivåer i samhället. Det handlar om universellt förebyggande insatser, riktade insatser mot grupper eller individer samt situationellt inriktat arbete.¹ Universellt förebyggande arbete handlar om insatser som riktar sig till alla eller de flesta och omfattar förebyggande insatser inom exempelvis skola, barn och ungas fritid samt stöd till föräldrar. Situationellt förebyggande arbete handlar om att förhindra eller försvåra att våld förekommer genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där våld kan förekomma.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten ska främja utvecklingen av förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för alla ändamål samt mot våld i samkönade relationer.²

De senaste åren har Jämställdhetsmyndigheten arbetat med uppdrag om att utveckla och sprida metoder för universellt våldsförebyggande arbete med barn och unga samt med att sammanställa, sprida och utveckla effektiva arbetsmetoder för våldsförebyggande arbete med pojkar och unga män i en hederskontext.³ Arbetet innefattar bland annat att kartlägga våldspreventivt arbete i Sverige samt att revidera en handbok för hur ett systematiskt och kunskapsbaserat våldsförebyggande arbete kan struktureras. Det har ännu inte varit möjligt för

¹ Skr. 2016/17:10, s. 126.

² Förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

³ Jämställdhetsmyndigheten. (2019:11). *Våldsförebyggande arbete med barn och unga*.

Jämställdhetsmyndigheten att fokusera på att sprida effektiva metoder eftersom sådana saknas i dagsläget.⁴ Myndigheten blev i januari 2021 klar med två fördjupade uppföljningar och kartläggningar om arbetssätt. Den ena gäller könsstymning av flickor och kvinnor och den andra gäller pojkar och unga män i en hederskontext.

Under 2020 publicerade myndigheten även en forskningsöversikt om våldspreventiva metoder som Jämställdhetsmyndigheten har beställt av forskare vid Stockholms universitet. Översikten visar på behoven av att utvärdera metoder och arbetssätt.⁵ Myndigheten har även inventerat befintliga arbetssätt och metoder när det gäller förebyggande arbete mot könsstymning av flickor och kvinnor.⁶

Jämställdhetsmyndigheten arbetar med ett uppdrag om att utveckla myndigheters samordning av våldsförebyggande insatser.⁷ Jämställdhetsmyndigheten har börjat att samverka med myndigheter och organisationer för att förbättra möjligheterna till nationell spridning av kompetens- och metodstöd om våldsprevention. I det arbete ingår att samarbeta med länsstyrelserna för att ge stöd till att genomföra strategin i länen.⁸

Jämställdhetsmyndigheten har tagit fram material i form av exempelvis broschyrer och vägledningar om förebyggande arbete samt genomfört olika kampanjer för att sprida information om frågorna.

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Brå arbetar med brottsförebyggande arbete på flera sätt. Myndigheten ansvarar för att bidra till att utveckla kunskap inom rättsväsendet och inom det kriminalpolitiska området samt med att främja brottsförebyggande arbete. Brå har även i uppgift att identifiera utvecklingsområden som är angelägna för rättsväsendet och för det brottsförebyggande arbetet, ta fram underlag för åtgärder och prioriteringar för aktörer inom området samt att ge metodstöd till myndigheter inom rättsväsendet och till aktörer på regional och lokal nivå vars verksamhet har betydelse för det brottsförebyggande arbetet. Vidare ska Brå bidra till utvecklingen av det brottsförebyggande arbetet samt till samordning mellan aktörer på området.⁹

Brå gör detta genom att arbeta med forskning och annan analys, statistik samt att ge nationellt, regionalt och lokalt stöd i det brottsförebyggande arbetet.

⁴ Jämställdhetsmyndigheten. (2019:11). *Våldsförebyggande arbete med barn och unga*, s. 7.

⁵ Franzén, A. och Gottzén, L. (2020). *Våldsprevention i Sverige: En forskningsöversikt*.

⁶ Jämställdhetsmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁷ Regeringsbeslut 2020-06-25. *Uppdrag om utveckling av samordning avseende våldsförebyggande insatser*. A2020/01468/JÄM.

⁸ Jämställdhetsmyndigheten (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁹ Förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

Vår kartläggning visar att stödet för regionalt och lokalt arbete framför allt är riktat till de regionala brottsförebyggande samordnarna och till polisen, vilket ligger i linje med regeringens uppdrag till Brå från 2017 om att utveckla det nationella stödet och samordningen för brottsförebyggande arbete.¹⁰ Brå stöttar aktörer att arbeta utifrån lokala problembilder. Det betyder att just mäns våld mot kvinnor inte alltid är ett utpekad område i arbetet. Brå arbetar i stället för att aktörerna ska fokusera på de problem och brottstyper som är aktuella för just dem. Men Brå ser ändå tendenser till att våldsfrågorna nu får mer utrymme i det regionala brottsförebyggande arbetet än tidigare.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har i uppdrag att främja utvecklingen av universellt förebyggande insatser mot våld, våldsförebyggande arbete med föräldrar inklusive i hederskontext samt att verka för utveckling av återfallsförebyggande insatser för män som har utövad våld. De ska även bistå kommuner och regioner i att tillämpa metoder för universellt våldsförebyggande arbete med unga.¹¹

Länsstyrelsernas arbete handlar i hög grad om att samverka med aktörer i länet för att uppmärksamma olika frågor genom särskilda kampanjer eller insatser samt att erbjuda utbildningar för regioner, kommuner, myndigheter och andra aktörer. I samtliga län finns olika typer av regionala nätverk, både för operativ personal och för den strategiska nivån i kommuner, regioner och på myndigheter. I de regionala nätverken ingår kommuner, regionen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten samt kvinnojourer och brottsofferjourer och i de flesta län även Kriminalvården, Försäkringskassan, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

Vissa av länsstyrelserna har exempelvis genomfört utbildningar till socialtjänsten i exempelvis standardiserade bedömningsmetoder för våld i nära relationer (FREDA) och om prostitution och människohandel. Flera länsstyrelser har också arbetat med att stärka den interna samordningen med det brottsförebyggande arbetet. Flera har också arbetat med att stärka föräldraskapsstödet som en del i att förbättra det förebyggande arbetet. Stärkt intern samordning kan exempelvis handla om att länsstyrelsernas olika uppdrag riktar gemensamma satsningar till kommuner och regioner. Ett konkret exempel är Länsstyrelsen i Stockholms län som erbjuder länets kommuner ett preventionspaket där länsstyrelsen samlar sina insatser inom de olika förebyggande områden som länsstyrelsen arbetar med.

Länsstyrelsernas utbildningsinsatser för och samarbeten med andra aktörer har exempelvis inkluderat HVB-hem, idrottsorganisationer, näringsliv, polisen, skolan

¹⁰ Regeringsbeslut 2017-02-16. Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att utveckla det nationella stödet och samordningen för brottsförebyggande arbete. Ju2017/01526/KRIM.

¹¹ Regeringsbeslut 2017-12-18. *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*. S2017/07420/JÄM (delvis).

och förskolan. Det har gällt olika ämnen, exempelvis prostitution och människohandel vid stora evenemang och hedersrelaterat våld och förtryck.

Flera länsstyrelser har arbetat med att sprida metoden Mentorerna i våldsprevention (MVP). Flera länsstyrelser har också arbetat med att sprida kampanjer, till exempel *Resekurage*, *En vecka fri från våld*, *Saknad* och *Svartsjuka är inte romantiskt*.

Vissa länsstyrelser har gett utvecklingsmedel för våldspreventivt arbete till andra aktörer, exempelvis till idéburen sektor.

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsens i Östergötlands län

Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län (i fortsättningen skriver vi bara Nationella kompetensteamet) ska arbeta med att stärka statliga och kommunala verksamheters förmåga att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap samt könsstympning av kvinnor och flickor.

Nationella kompetensteamet har exempelvis haft uppdrag att utveckla program för våldsförebyggande arbete med föräldrar. Teamet har också varit med och finansierat ett projekt om att utveckla återfallsförebyggande åtgärder för personer som har utsatt andra för hedersrelaterat våld och förtryck.¹²

Nationella kompetensteamet har genomfört utbildningsinsatser till aktörer i olika län utifrån att andra länsstyrelser har efterfrågat utbildningarna. Teamet beskriver att de har börjat göra striktare urval och prioriteringar när det gäller utbildningsinsatser. Prioriteringarna baseras på en dialog med länsstyrelsenätverket.¹³

Nationella kompetensteamet har samverkat med Kriminalvården och Socialstyrelsen om att utveckla effektivare metoder för behandling av våldsutövare, för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterat våld. Nationella kompetensteamet har varit med och finansierat Kriminalvårdens arbete med detta.¹⁴

¹² Länsstyrelsen Östergötland. (2019:6). *Utveckling av program för våldsförebyggande arbete med föräldrar*.

¹³ Länsstyrelsen Östergötland. (2019). *Årsrapport 2018: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2018*; Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019*.

¹⁴ Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019*, Kriminalvården. (2018). *Hedersrelaterat våld och förtryck – mot förbättrad kunskap om förövare*, Kriminalvården. (2020). *"Heder fanns ju i familjen men vi var inte extrema i det"* – Intervjustudie med kriminalvårdsklienter med hedersrelaterat våldsbrottslighet.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

MUCF bidrar till att genomföra strategin genom framför allt informationsinsatser för asylsökande och nyanlända unga rörande hälsa, sexualitet och jämställdhet, riktade direkt till målgruppen samt till yrkesverksamma som möter målgruppen. Myndigheten beskriver även att de har god kompetens inom exempelvis hbtq-frågor, normer och maskuliniserat våld. Det är perspektiv som är relevanta för det förebyggande arbetet.

Inom ramen för uppdraget om informationsinsatser driver myndigheten en webbplats som riktar sig direkt till målgruppen. Sedan 2017 har samtliga regioner nåtts av regionala utbildningar som riktar sig till yrkesverksamma som möter målgruppen. MUCF har även en vägledning och en webbaserad utbildning för yrkesverksamma. Utifrån ett tilläggsuppdrag 2018 om att förstärka informationsinsatserna om hedersrelaterat våld och förtryck, könsstypning, sexuellt våld, sexuella trakasserier och lagstiftning inom området har MUCF reviderat vägledningen för att förstärka informationen inom dessa områden.¹⁵

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

MFoF ansvarar för att bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete samt för att förmedla kunskap om förebyggande insatser när det gäller bland annat familjerådgivning och föräldraskapsstöd.¹⁶

MFoF:s roll i det förebyggande arbetet har i hög grad att göra med föräldraskapsstöd. Arbetet består av att samla aktuell kunskap och att sammanställa den till yrkesverksamma. Det finns en nationell strategi för föräldraskapsstöd som styr myndighetens arbete inom området.¹⁷

Myndigheten har genomfört regeringsuppdrag inom området. Myndigheten har tagit fram ett handlägningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i ärenden om vårdnad, boende och umgänge samt arbetar med att analysera vad kommunerna behöver när det gäller samverkan i familjerättsliga ärenden.¹⁸

Skolverket

Skolverket ska stödja kommuner och andra huvudmän som bedriver utbildning och bidra till att förbättra deras förutsättningar att utveckla verksamheten. Skolverket

¹⁵ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2020). *Årsredovisning 2019*, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2019). *Årsredovisning 2018*. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2018). *Årsredovisning 2017*.

¹⁶ Förordning (2017:292) med instruktion för Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.

¹⁷ Socialdepartementet. (2018). *En nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd*.

¹⁸ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. (2020). *Årsredovisning 2019*; Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. (2019). *Årsredovisning 2018*.

ska då bland annat svara för kompetensutvecklingsinsatser, spridning av kunskap samt riktade utvecklingsinsatser inom prioriterade områden.¹⁹

Skolverkets roll i det förebyggande arbetet är att arbeta främjande utifrån läroplanerna och att ta fram stöd till skolorna. Skolverket har också haft ett uppdrag om att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (MVP) i skolan. Skolverket gav uppdraget att utvärdera MVP till en extern forskare. Utvärderingen gjordes 2015–2017 och redovisades under 2018.²⁰

Skolverket har även tagit fram material för att stödja skolorna i att utveckla sex- och samlevnadsundervisningen. Skolverket har exempelvis tagit fram webb-utbildningar för lärare.²¹ Myndigheten samverkar även med Statens institutionsstyrelse (SiS) för att utveckla sexualundervisningen inom deras verksamhet. Skolverket har även lämnat förslag till ändringar i läroplanerna för samtliga skolformer för att stärka kvaliteten och likvärdigheten i sex- och samlevnadsundervisningen.²²

Skolverkets arbete med att stödja skolans och huvudmäns värdegrundsarbete har också relevans för strategin. Under 2018 har Skolverket uppdaterat och förstärkt stödmaterialet om kränkande särbehandling när det gäller frågor om sexuella trakasserier, rasism, hedersrelaterat våld och förtryck samt kränkningar på nätet.²³

Kriminalvården

Kriminalvården verkställer straff och arbetar med att förhindra att personer återfaller i brott genom myndighetens behandlingsprogram. Myndigheten både utvecklar och utvärderar programmen. Kriminalvården har haft särskilda regeringsuppdrag om bland annat insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och insatser mot hedersrelaterat våld.

Kriminalvården har omarbetat och implementerat sitt behandlingsprogram Seif som riktar sig till sexualbrottsförövare.²⁴ Programmet ackrediterades av Kriminalvårdens vetenskapliga panel 2018. Behandlingsprogrammet Relationsvåldsprogrammet (RVP) ackrediterades 2017. Det riktar sig till klienter i anstalt och frivård som är dömda för att ha utövat våld mot en eller flera närstående personer. RVP testas nu som pilotprogram för att förebygga att klienter som har

¹⁹ Förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

²⁰ Skolverket. (2018). *Redovisning av uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention (2015:518)*.

²¹ Skolverket. (2019). *Årsredovisning 2018*.

²² Redovisning av regeringsuppdrag om förslag till ändringar i läroplaner avseende kunskapsområdet sex och samlevnad, dnr 2018:01394.

²³ Skolverket. (2019). *Årsredovisning 2018*.

²⁴ Kriminalvården. (2020). *Årsredovisning 2019*.

begått hedersrelaterade brott återfaller i brott. Kriminalvården planerar att starta en effektstudie av programmet under 2020.²⁵

Ett behandlingsprogram mot relationsvåld (Predov) har utvecklats av Kriminalvården. Programmet ackrediterades i slutet av 2020 och kommer till stor del att ersätta tidigare program (Idap) som har använts inom Kriminalvården sedan 2004. Predov testas också med start under hösten 2019 i fyra kommuner. Kriminalvården har också utbildat medarbetare i instrumentet Patriark. Det används för att göra fördjupade risk- och behovsbedömningar när det gäller hedersrelaterat våld och i behandlingsprogrammet mot relationsvåld.²⁶

Kriminalvården har även arbetat med ett projekt om riskreducerande stöd för sexualbrottsdömda klienter i frivård samt med att sprida det våldspreventiva programmet Puls så att det ska användas i hela myndigheten. Myndigheten samverkar även med Statens institutionsstyrelse (SiS) för att utbilda deras personal i att använda Puls.²⁷

Kriminalvården samverkar med Socialstyrelsen för att utveckla verktyg för riskbedömning av våldsutövare, som ska kunna användas i socialtjänsten.²⁸ Kriminalvården och Socialstyrelsen har också samverkat i Kriminalvårdens uppdrag om att utveckla återfallsförebyggande insatser till dömda personer samt i Socialstyrelsens uppdrag om att utreda och föreslå behandlingsmetoder för våldsutövare som söker hjälp från kommunen eller sjukvården för att sluta med att utöva våld.²⁹

Polismyndigheten

Det ingår i polisens uppgifter att förebygga brott.

Polisen har tagit fram ett nationellt koncept för samverkan kring trygga och säkra publika evenemang för att förebygga sexuella ofredanden.³⁰

²⁵ Kriminalvården. (2020). *Kriminalvårdens regeringsuppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott (S2018/04674/JÄM) Delrapport mars 2020.*

²⁶ Kriminalvården. (2020) *Årsredovisning 2019*, Kriminalvården. (2020). *Kriminalvårdens regeringsuppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott (S2018/04674/JÄM) Delrapport mars 2020.*

²⁷ Kriminalvården. (2019). *Årsredovisning 2018.*

²⁸ Regeringsbeslut 2018-08-30. *Uppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott.* S2018/04674/JÄM (delvis).

²⁹ Kriminalvården. (2019). *Årsredovisning 2018.*

³⁰ Polismyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018.*

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen arbetar med uppdrag om att stärka och stödja andra aktörers förebyggande arbete, exempelvis genom att sammanställa kunskap om metoder för socialtjänstens arbete med våldsutövare.³¹ Socialstyrelsen har även samverkat med Kriminalvården i frågor om återfallsförebyggande insatser.³²

Boverket

Boverket har utifrån regeringsuppdrag arbetat med trygghet i utemiljöer och samhällsbyggnadsprocesser. Under 2019 redovisade myndigheten en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen.³³

Boverket har också fördelat stöd till projekt för att förbättra utemiljöer i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar. Dessa har innehållit trygghetsskapande åtgärders såsom förbättrad belysning.³⁴

Skolinspektionen

Skolinspektionen har genomfört ett uppdrag om att granska sex- och samlevnadsundervisningen i grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Myndigheten har granskat sex- och samlevnadsundervisningen genom en enkät till 450 skolor och besök på 28 skolor.³⁵

Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

Strategins andra mål handlar om att förbättra möjligheterna att upptäcka våld och våldsutövare samt att förstärka skyddet och stödet för de kvinnor och barn som har utsatts för våld. Detta inkluderar alla former av stöd, inklusive vård och behandlingsinsatser.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndighetens ansvar för att bidra till förbättrad upptäckt och förbättrat skydd och stöd hör samman med myndighetens uppgift att bland annat

³¹ Socialstyrelsen. (2020). *Behandlingsmetoder för personer som utövar våld i nära relationer*.

³² Kriminalvården. (2019). *Årsredovisning 2018*.

³³ Boverket. (2019:20). *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen*.

³⁴ Boverket. (2019:21). *Uppföljning av stöd till utemiljöer i vissa bostadsområden*.

³⁵ Skolinspektionen. (2018). *Sex- och samlevnadsundervisning*.

samordna och stödja andra myndigheters arbete för att nå de jämställdhetspolitiska målen.³⁶

Jämställdhetsmyndigheten har ansvaret för det nationella uppdraget och för att samordna aktörernas arbete mot prostitution och människohandel för sexuella och andra ändamål som tidigare låg på Länsstyrelsen i Stockholms län. Uppdraget innebär bland annat att leda ett nationellt metodstödsteam (NMT), driva en nationell stödtelefon, ge stöd till och delfinansiera regionkoordinatorerna och samordna arbetet med myndigheter och organisationer på området. NMT ger operativt stöd till yrkesverksamma inom myndigheter, kommuner och regioner samt till idéburna organisationer i ärenden som gäller prostitution och människohandel, vilket bör leda till bättre skydd och stöd till de våldsutsatta.

Jämställdhetsmyndigheten ansvarar för övergripande samordning, uppföljning och redovisning av både myndighetsgemensamma och myndighets specifika insatser i uppdraget om att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket ska bli bättre på att upptäcka våld.³⁷

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har i uppgift att styra och stödja hälso- och sjukvården och socialtjänsten med kunskap.³⁸ Eftersom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är centrala verksamheter när det gäller att upptäcka våld samt när det gäller skydd och stöd kan även Socialstyrelsen bidra till att uppnå målet.

Socialstyrelsen stödjer socialtjänsten och hälso- och sjukvårdens arbete genom föreskrifter och kunskapsstöd till yrkesverksamma inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen har även flera särskilda regeringsuppdrag som handlar om att ge stöd till vården och omsorgens arbete med mäns våld mot kvinnor, bland annat ett uppdrag om att ge utvecklingsmedel och kompetensstöd till regioner och kommuner.

I arbetet med att genomföra ett uppdrag om att stödja genomförande och uppföljning av nationella strategin har Socialstyrelsen tagit fram ett koncept för fördjupad utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstympning. Den slutliga versionen av utbildningen kommer att lanseras hösten 2021. Socialstyrelsen har också delredovisat uppdraget om att inventera vård för kvinnor och flickor som varit utsatta för könsstympning.³⁹ Socialstyrelsen har dessutom i uppdrag att analysera och föreslå hur kunskapsstöd för socialtjänst och hälso- och

³⁶ Förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

³⁷ Regeringsbeslut 2019-08-29. *Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2019–2021*. S2019/01517/JÄM.

³⁸ Förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

³⁹ Socialstyrelsen. (2020). *Inventering av vård för kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympning. Delrapport 1*.

sjukvård kan utvecklas för att upptäcka utsatthet och bedöma stödbehov samt bedöma risken för upprepat våld. Socialstyrelsen har tagit fram ett första bedömningsstöd för gruppen utsatta för hedersvåld under våren 2020 som myndigheten diskuterar med relevanta aktörer under hösten 2020. I arbetet med att ta fram ett bedömningsstöd när det gäller utövare av våld i nära relationer och hederskontext har Socialstyrelsen påbörjat en dialog med olika professioner som möter våldsutövare.

Inom ramen för uppdraget om utvecklingsmedel har Socialstyrelsen under 2016–2018 fördelat 150 miljoner kronor till kommuner, 60 miljoner kronor till regioner, 35 miljoner kronor till det civila samhällets organisationer och 15 miljoner kronor till länsstyrelserna och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet.⁴⁰

Socialstyrelsen delar även ut statsbidrag till kvinno- och tjejjourer samt till brottsofferverksamhet som riktar sig till hbtq-personer som har utsatts för våld i en nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2019 delade Socialstyrelsen ut 319 miljoner kronor i statsbidrag inom området våld i nära relationer.⁴¹

Socialstyrelsen är involverad i arbetet med att öka samverkan för att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket ska bli bättre på att upptäcka våld. Socialstyrelsen bidrar med metodstöd.⁴²

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet

NCK arbetar med direkt stöd till våldsutsatta genom ett uppdrag att stödja driften av stödtelefonen Kvinnofridslinjen.⁴³

NCK erbjuder utbildningar och fungerar som ett stöd för myndigheter och organisationer i frågor om mäns våld mot kvinnor. NCK har utvecklat Uppsala-modellen, som handlar om att ställa frågor om våld i hälso- och sjukvården och att ge vård till våldsutsatta patienter.⁴⁴

NCK arbetar tillsammans med Socialstyrelsen, länsstyrelserna, Jämställdhetsmyndigheten och Barnafrid med att ge nationellt kompetensstöd genom webbstöd

⁴⁰ Socialstyrelsen. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁴¹ Ibid.

⁴² Socialstyrelsen. (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer – Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen i samverkan*.

⁴³ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Uppsala universitet*.

⁴⁴ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

till kommuner, webbstöd för vården (hälso- och sjukvård och tandvård). NCK ordnar även en tvärprofessionell webbkurs om mäns våld mot kvinnor.⁴⁵

NCK ger stöd till våldsutsatta kvinnor genom att driva Kvinnofridslinjen, som är en nationell stödtelefon för våldsutsatta kvinnor. Kvinnofridslinjen är också en stödresurs för yrkesverksamma som är öppen dygnet runt. NCK:s kliniska verksamhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala driver även en regional mottagning för våldsutsatta kvinnor.

NCK har genomfört ett uppdrag om att stärka och utveckla verksamheten med stödtelefonen när det gäller kvinnor och flickor som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, våld i samkönade relationer eller befinner sig i prostitution eller människohandel för sexuella ändamål samt våldsutsatta män och pojkar. Inom ramen för uppdraget har NCK stärkt bemanningen, det administrativa stödet samt ökat marknadsföringen med fokus på vissa grupper.⁴⁶

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna har i uppdrag att ge kompetensstöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård. Det innefattar hur verksamheterna upptäcker samt ger skydd och stöd till våldsutsatta.

Länsstyrelserna ska även i vissa län främja utvecklingen av regionala kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för barn och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för våld av närstående, i synnerhet för hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa resurscentrum syftar till att ge bättre skydd och stöd till utsatta samt till personer som deltar i brottsutredningar.⁴⁷

Länsstyrelserna arbetar även med lokal samverkan för att skydda brottsoffer. I denna samverkan ingår Polismyndigheten, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, kommuner, länsstyrelserna, sjukvården samt brottsoffer-, kvinno- och mansjourer.

Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län

Nationella kompetensteamet driver en nationell stödtelefon för yrkesverksamma i enskilda ärenden. 2019 stod yrkesverksamma inom socialtjänsten för över 50 procent av de ärenden som kom in till den nationella stödtelefonen. Nationella kompetensteamet ger också webbaserat stöd till yrkesverksamma.⁴⁸

⁴⁵ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

⁴⁶ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Redovisning av uppdrag att stärka och utveckla den nationella stödtelefonen för våldsutsatta m.m. (A2019/01272/JÄM)*.

⁴⁷ Regeringsbeslut 2017-12-18. *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. S2017/07420/JÄM (delvis)*.

⁴⁸ Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019*.

Nationella kompetensteamet samordnar och stödjer utvecklingen av resurscentrum för våldsutsatta med särskilt fokus på hedersrelaterat våld och förtryck i de fyra län som har påbörjat den verksamheten. Nationella kompetensteamet har hjälpt till med utbildning och med att ta fram rutiner i dessa län.⁴⁹

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten ansvarar för att främja brottsoffers rättigheter och uppmärksamma deras behov och intressen. Myndigheten har även i uppgift att besluta om brottskadeersättning till brottsoffer.⁵⁰

Brottsoffermyndigheten har tidigare tagit fram material om barn och våldsutsatthet, till exempel boken *Liten* och webbplatsen jagvillveta.se. Myndigheten har också tagit fram en lärarhandledning för förskolan. Myndigheten har informerat om materialet sedan 2017.

Brottsoffermyndigheten informerar också i sin löpande verksamhet om möjligheten till ersättning till barn som har bevittnat våld i nära relation. Det sker bland annat genom att de informerar om möjligheten till ersättning i myndighetens service-telefon och genom att myndighetens handläggare bevakar om barn har bevittnat våld i de ärenden som rör brott mellan närstående.

Brottsoffermyndigheten har utifrån ett regeringsuppdrag informerat om den nya sexualbrottslagstiftningen. I det arbetet ingår riktade insatser till barn och unga men också till vårdnadshavare och andra som möter barn och unga i sin vardag.

Brottsoffermyndigheten har arrangerat utbildningar om utsatthet på internet. Myndigheten har också tagit fram en webbplats med information och råd till enskilda personer som utsätts för hot och hat i den offentliga debatten, till exempel via sociala medier.⁵¹ Myndigheten genomförde dessutom under 2018 en kvalitativ undersökning för att skapa insikt i målgruppens behov av information och stöd.⁵²

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO har en roll i att förbättra upptäckt, skydd och stöd när det gäller våld. IVO har denna roll genom att myndigheten ansvarar för att via sin tillsyn kontrollera att vård och omsorg bedrivs med god kvalitet och lever upp till de lagar och andra föreskrifter som gäller.

⁴⁹ Länsstyrelsen Östergötland. (2020:4). *Slutrapport 2018–2019 – Regionala resurscentra för våldsutsatta med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck*.

⁵⁰ Förordning (2017:1171) med instruktion för Brottsoffermyndigheten.

⁵¹ Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁵² Brottsoffermyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

Under 2018 granskade IVO socialtjänstens myndighetsutövning som rör våldsutsatta vuxna samt barn som har blivit utsatta för eller bevittnat våld.⁵³ Under samma år genomfördes även en regional tillsyn om hur socialtjänsterna uppmärksammar och utreder situationen för barn som kan vara utsatta för våld av en närstående eller ha bevittnat våld av eller mot en närstående samt hur barnklinikerna lever upp till skyldigheten att anmäla misstankar om att barn kan vara utsatta för våld eller bevittna våld i nära relation.⁵⁴ Under 2019–2020 genomfördes ytterligare en tillsynsinsats. Myndigheten har även fått in klagomål på socialtjänsten när det gäller området mäns våld mot kvinnor som har lett till utredningar.

Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket

Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket bidrar till målet genom särskilda regeringsuppdrag om att bli bättre på att upptäcka våld bland sina målgrupper.⁵⁵

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten har ett gemensamt uppdrag 2019–2021 om att bli bättre på att upptäcka våld i nära relationer. Under 2019 har Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen utifrån regeringsuppdraget tagit fram en myndighetsgemensam plan för perioden 2019–2021 för att bli bättre på att upptäcka våld i nära relationer.⁵⁶

I planen för 2019–2021 har myndigheterna identifierat gemensamma utvecklingsområden och myndighetsspecifika mål. Det myndighetsgemensamma arbetet fokuserar på innehållet i rutiner och metoder, om rutiner och metoder är kända eller inte och hur dessa kan införas i verksamheterna, samt uppföljning av hur rutiner och metoder följs.⁵⁷

2019 tog Arbetsförmedlingen fram handläggargstödet *Att upptäcka våld i nära relationer* till relevant personal som har kundkontakt. Handläggargstödet uppdaterades under 2020 och döptes om till *Ökad upptäckt av våld*, bland annat för att

⁵³ Inspektionen för vård och omsorg. (2019). *Granskning av kommuners arbete med våld i nära relationer 2018 – En rapport med IVO: iakttagelser från 14 kommuners arbete.*

⁵⁴ Inspektionen för vård och omsorg. (2020). *Barn riskerar att bli utan stöd och hjälp – En regional tillsyn av våld i nära relation vid 12 kommuner och 7 barnkliniker i Mellansverige.*

⁵⁵ Regeringsbeslut 2018-06-14. *Uppdrag att planera för utökad samverkan i frågor om förbättrad upptäckt av våld i nära relation m.m.* S2018/03696/JÄM (delvis), Regeringsbeslut 2019-08-29. *Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2019–2021.* S2019/01517/JÄM.

⁵⁶ Arbetsförmedlingen. (2020). *Årsredovisning 2019.*

⁵⁷ Socialstyrelsen. (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer – Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen i samverkan.*

tydligare inkludera hedersrelaterat våld och förtryck. Utbildningen är obligatorisk för alla medarbetare som har kontakt med arbetssökande. Arbetsförmedlingen har också tagit fram stödmaterialet *Våld – dold orsak till medarbetares ohälsa* som riktar sig till chefer och till de som arbetar med personalfrågor på myndigheten. Under 2020 har även kommunikation riktad till arbetssökande och arbetsgivare ökat, exempelvis genom information på Arbetsförmedlingens Mina Sidor och i sociala medier.

Försäkringskassan har arbetat systematiskt med att öka kunskapen inom myndigheten genom utbildningar. Myndigheten har också tagit fram metodstöd. Dessa har integrerats med ordinarie utbildningar, styrdokument och uppföljningar som gäller de berörda förmånerna. Myndigheten arbetar även med att inkludera ett barnrättsperspektiv i arbetet genom att anmäla till socialtjänsten när de misstänker att ett barn far illa.

Försäkringskassan har förändrat arbetssättet på flera håll inom myndigheten genom att myndigheten ställer frågor om våld, vilket myndighetens egna uppföljningar visar. Försäkringskassan har ställt frågor om våld inom vissa förmåner sedan 2015, det vill säga redan före regeringsuppdraget om att öka samverkan. Försäkringskassan har även bedömt att myndigheten fortsatt kan bidra till jämställdhetspolitiken och har därför beslutat om ett mål om att motverka mäns våld mot kvinnor och dess konsekvenser.

Migrationsverket satsar på att informera om vad våld är för att på så vis göra de som kommer i kontakt med myndigheten medvetna om vad som är våld samt vilka rättigheter och skyldigheter som finns kopplat till våldsutsatthet och våldsutövande. Medarbetarna på Migrationsverket har tillgång till en rad vägledande dokument som behandlar förberedelser för samtal med utsatta personer, intervjuteknik, och hur utredningar ska genomföras i de fall någon är förföljd på grund av kön.⁵⁸ Exempelvis har Migrationsverket tagit fram ett särskilt metodstöd för sitt kontaktcenter och som delades ut till medarbetare i samband med utbildning.

Migrationsverket spelar även en roll när det gäller människohandel genom att myndigheten i sin verksamhet kan upptäcka individer som är utsatta och se till att koppla in brottsbekämpande och stödjande myndigheter. Migrationsverket gör en särskild redovisning av sitt arbete mot prostitution och människohandel. Migrationsverket redovisar att antalet interna rapporter om misstänkt människohandel har ökat mellan 2015 och 2019.

⁵⁸ Socialstyrelsen. (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer – Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen i samverkan.*

Skolverket

Skolverket har tillsammans med Socialstyrelsen ett regeringsuppdrag om att ta fram tidiga och samordnade insatser (TSI) för barn och unga.⁵⁹ Tidiga och samordnade insatser handlar om att barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling. För det krävs bättre samverkan mellan skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Regeringen fattade i början av 2020 beslut om att ändra uppdraget så att det inom ramen för uppdraget dessutom ska riktas särskilda insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.⁶⁰

Polismyndigheten

Polismyndighetens uppgifter inkluderar att upptäcka brottslig verksamhet samt att ge skydd till allmänheten.

Polismyndigheten har i samverkan med Åklagarmyndigheten och Nationella kompetensteamet tagit fram metodstöd och genomfört kompetenshöjande insatser om hedersrelaterad brottslighet. Polisen beskriver att arbetet bland annat har lett till att de har blivit bättre på att vidta relevanta skyddsåtgärder för brottsoffer.⁶¹

Polisen samverkar med Kriminalvården när det gäller brottsoffer- och personsäkerhet till klienter dömda för våld i nära relation och hedersrelaterad brottslighet, eftersom risken för dödligt våld är stor i samband med frigivande.

När det gäller att upptäcka prostitution och människohandel genomför polisen sedan 2016 under nationell operativ ledning särskilda insatsveckor mot människohandel för sexuella ändamål, koppleri, köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn med mera. Målet är att genomföra minst fyra insatser per år i samarbete med polisregionerna.

Effektivare brottsbekämpning

Strategins tredje mål syftar till att effektivare bekämpa brott som rör mäns våld mot kvinnor.

Polismyndigheten

Polismyndigheten har en central roll i arbetet med att bekämpa brott på ett effektivt sätt, eftersom myndigheten bland annat ansvarar för att utreda brott.

⁵⁹ Regeringsbeslut 2017-03-16. *Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga*. U2017/01236/GV.

⁶⁰ Regeringsbeslut 2020-02-06. *Ändring av uppdraget att genomföra ett utvecklingsarbete för tidiga och samordnade insatser för barn och unga samt förlängd tid för uppdraget*. U2020/00363/S.

⁶¹ Polismyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

Under 2019 beslutade Polismyndigheten om en satsning på att förbättra sina arbets-sätt när det gäller att fånga upp och utreda brott mot särskilt utsatta brottsoffer. Det innefattar personer som har utsatts för brott i nära relation eller våldtäkt samt sexual- och våldsbrott mot barn. Målet är att myndigheten ska uppnå och behålla en beslutad resursförstärkning om 350 fler medarbetare som arbetar med frågorna, genomföra tidig bevisning samt tillämpa metoden *Ett utvecklat bästa arbetssätt* (EUBA).⁶²

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har också arbetat med metod-utveckling inom området med metoden EUBA. Metoden består bland annat av arbetssätt och rutiner för tidig bevisning och tidiga forensiska undersökningar. De båda myndigheterna arbetar nu med att införa EUBA. I det arbetet ingår att ta fram gemensamma metodstöd, checklistor och liknande.

Sedan 2016 genomför polisen särskilda insatsveckor mot människohandel för sexuella ändamål, koppleri samt köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn med mera. Insatsveckorna genomförs i några polisregioner och består av kompetenshöjande insatser när det gäller lagstiftning, operativa åtgärder, hemliga tvångsmedel, internetspaning och bemötande av personer i prostitution. De består också av operativt arbete med att identifiera var prostitution äger rum lokalt och att ingripa mot den.⁶³

Polismyndigheten har tagit fram nationella riktlinjer för hur myndigheten ska använda och förvara spårbevisningssatser vid utredning av sexualbrott. I samband med det har Polismyndigheten tagit fram nationell utbildning för utredare av sexualbrott. Den syftar till att öka deltagarnas kunskap om faktorer som påverkar möjligheten att framgångsrikt utreda sexualbrott samt att tillämpa lagstiftningen. Den har även fokuserat på den nya sexualbrottslagstiftningen för att öka Polismyndighetens förmåga att utföra rättssäkra och enhetliga sexualbrottsutredningar.⁶⁴

Polisen i region Stockholm har arbetat med ett initiativ som kallas Gryning för att förbättra brottsbekämpningen när det gäller mäns våld mot kvinnor i Stockholm.⁶⁵

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten ansvarar för att leda förundersökningar och avgör om åtal ska väckas. Myndigheten för också statens talan i domstolen.

⁶² Polismyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

⁶³ Polismyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁶⁴ Polismyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

⁶⁵ Polismyndigheten. Initiativ Gryning – polisens satsning på våld i nära relation.

<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2020/maj/initiativ-gryning--polisens-satsning-pa-vald-i-nara-relation/> (Hämtad: 2021-02-22).

Åklagarmyndigheten arbetar tillsammans med Polismyndigheten med metoden *Ett utvecklat bästa arbetssätt* (EUBA). Metoden består bland annat av arbetssätt och rutiner för tidig bevissäkring och tidiga forensiska undersökningar. De båda myndigheterna arbetar nu med att införa EUBA. Myndigheterna tar fram metodstöd, checklistor och liknande och har samverkat för att deras stöd och handböcker ska överensstämma med varandra.

Åklagarmyndigheten har i samarbete med Polismyndigheten genomfört tematiska tillsyner i sina egna verksamheter. De har genomfört tillsyner om handläggningen av brott i nära relationer och sexualbrott, målsägandebiträde samt handläggningen av ansökningar om kontaktförbud.⁶⁶ 2017 följde Åklagarmyndigheten även upp hur många åklagarkammare som hade infört EUBA.

Brott i nära relation, sexualbrott samt brott mot barn har varit prioriterade inom Åklagarmyndigheten under perioden 2017 till 2019. På samtliga åklagarkammare finns särskilda hedersåklagare – åklagare som har särskilt ansvar för att handlägga ärenden om hedersrelaterat våld. På större åklagarkammare finns även särskilda team som arbetar med våld i nära relationer, sexualbrott och brott mot barn.⁶⁷ Åklagarmyndigheten har även ämnesspecialister som ska kunna ge återkoppling till myndighetens utvecklingscentrum om vad den operativa verksamheten behöver. Myndigheten har tillsatt ämnesspecialister för våld i nära relation, för sexualbrott och för hedersbrott. En ämnesspecialist för barnärenden har också utsetts.

Åklagarmyndigheten har tagit fram ett metodstöd om människohandel (inte bara för sexuella ändamål) och andra närliggande brott, som främst riktar sig till jouråklagare. Syftet är att jouråklagaren ska kunna identifiera vilken brottsmisstanke som är aktuell och ge direktiv och fatta de beslut som behövs i början av förundersökningen.⁶⁸ Samtliga operativa ärenden som gäller människohandel hanteras på Åklagarmyndigheten av Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet. Åklagarmyndigheten har också ansvarat för ett EU-finansierat projekt med syfte att utveckla finansiella utredningsmetoder inom utredningar om människohandel för alla ändamål i samtliga EU-länder.

⁶⁶ Polismyndigheten & Åklagarmyndigheten. (2019). *Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – En gemensam granskning av polisens och åklagarens handläggning*, Polismyndigheten & Åklagarmyndigheten. (2020). *Målsägandebiträde – En gemensam tematisk tillsyn av polisens och åklagarens handläggning*, Polismyndigheten & Åklagarmyndigheten. (2020). *Kontaktförbud – en kartläggning av tillämpningen med synpunkter på iakttagelserna*.

⁶⁷ Åklagarmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Åklagarmyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*, Åklagarmyndigheten. (2018). *Årsredovisning 2017*.

⁶⁸ Åklagarmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Åklagarmyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

Åklagarmyndigheten har varit med och genomfört kunskapshöjande insatser inom strategins områden. Myndigheten har gjort det bland annat under den nationella kvinnofridskonferensen i maj 2018 samt på årligen återkommande nationella seminarier 2017, 2018 och 2019 som riktade sig till åklagare inom relationsvåld och barnåklagare. Åklagarmyndigheten har under 2017 och 2018 spridit en utbildning som NCK tagit fram åt myndigheten med anledning av Åklagarmyndighetens arbete med jämställdhetsintegrering. Myndigheten har även genomfört andra interna utbildningsinsatser, exempelvis om hedersrelaterade brott, övergrepp mot barn och våld i nära relationer.⁶⁹ Åklagarmyndigheten har genomfört en utbildningsinsats under 2018 med anledning av den nya sexualbrottslagstiftningen för samtliga operativa åklagare.⁷⁰

Domstolsverket

Domstolsverket ska vara en drivande och stödjande kraft i utvecklings- och kvalitetsarbete bland domstolarna, vilket kan inkludera frågor som rör mäns våld mot kvinnor.⁷¹

Domstolsverket beskriver att vissa domstolar har undersökt hur inkluderande och trygg den fysiska miljön i domstolen är för de personer som behöver mest skydd.⁷²

Under 2018 genomförde Domstolsverket temadagar om sexualbrott tillsammans med Brottsoffermyndigheten med anledning av den nya sexualbrottslagstiftningen. Syftet var att höja kompetensen inom sexualbrottens område för domare och externa parter, exempelvis åklagare, advokater och poliser.⁷³

Kriminalvården

Kriminalvården ansvarar för att verkställa utdömda påföljder och verkar för att förhindra återfall i brott. Se mer om vad Kriminalvården gör kring återfallsförebyggande arbete under målet om utökat och verkningfullt förebyggande arbete.

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Brå har ett ansvar för kunskapsutveckling inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området. De senaste åren har Brå haft exempelvis uppdrag om

⁶⁹ Åklagarmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Åklagarmyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*, Åklagarmyndigheten. (2018). *Årsredovisning 2017*.

⁷⁰ Åklagarmyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

⁷¹ Förordning (2007:1073) med instruktion för Domstolsverket.

⁷² Domstolsverket. (uå). *I andras ögon – Sveriges Domstolars förtroendearbete igår, idag – varje dag*.

⁷³ Domstolsverket. (2019). *Årsredovisning 2018*, Domstolsverket. (2018). *Insatser med anledning av ny sexualbrottslagstiftning – slutrapport*.

utvecklingen av utsatthet för sexualbrott, grov kvinnofridskränkning och hur rättsväsendet hanterar våldtäktsbrott, från anmälan till dom.⁷⁴

Brå redovisade i november 2017 ett regeringsuppdrag om att sammanställa kunskap om polisiära metoder och arbetssätt för att förebygga upprepat våld mot vuxna och barn i nära relationer. Brå visar i sin rapport att de arbetssätt som riktar sig direkt till våldsutövare är kontaktförbud och olika typer av samtal med våldsutövare. Dessa har ännu inte utvärderats eller bara utvärderats i begränsad omfattning.⁷⁵

Brå har även på uppdrag av regeringen analyserat hur strafftiderna för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning har utvecklats.⁷⁶

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten har spelat en roll i arbetet för effektivare brottsbekämpning genom att myndigheten har arbetat med att sprida kunskap om den nya sexualbrottslagstiftningen. Under 2018 och 2019 har Brottsoffermyndigheten även genomfört kampanjen *Av egen fri vilja* för att sprida information om webbplatsen frivilligtsex.se. Webbplatsen togs fram av myndigheten med anledning av ett regeringsuppdrag om att sprida information och kunskap om den nya sexualbrottslagstiftningen 2018. Myndigheten har också utvecklat kampanjen genom att göra den tillgänglig för fler målgrupper, bland annat genom att översätta den till flera språk.⁷⁷ Under 2020 har Brottsoffermyndigheten arbetat med att utveckla en webb utbildning och tillhörande handledning för högstadiet, gymnasiet samt särskolan som syftar till att öka kunskapen om den nya sexualbrottslagstiftningen.

Brottsoffermyndigheten har också samverkat med Domstolsverket genom att arrangera gemensamma utbildningstillfällen som handlar om sexualbrottslagstiftningen.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten har ett ansvar för effektivare brottsbekämpning när det gäller mäns våld mot kvinnor. Det beror på att myndigheten ansvarar för att stödja andra myndigheters arbete med de jämställdhetspolitiska målen samt att genomföra den nationella strategin.

⁷⁴ Brottsförebyggande rådet. (2020). *Årsredovisning 2019*, Brottsförebyggande rådet. (2019). *Årsredovisning 2018*.

⁷⁵ Brottsförebyggande rådet. (2017). *Polisiära arbetssätt för att förebygga upprepat partnervåld – med fokus på våldsutövare*.

⁷⁶ Brottsförebyggande rådet. (2018). *Effekter av straffskärpningen för fridskränkingsbrott*.

⁷⁷ Brottsoffermyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*, Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

Jämställdhetsmyndigheten beskriver att de arbetar för att utveckla kontakter och samarbete med brottsförebyggande myndigheter.

Dessutom samordnar Jämställdhetsmyndigheten det Nationella metodstödsteamet mot prostitution och människohandel, vilket inkluderar att ge stöd till yrkesverksamma inom kommuner, myndigheter och idéburna organisationer som hanterar ärenden inom området.

Regionkoordinatorerna har en roll i arbetet med att samordna arbetet mot prostitution och människohandel inom varje polisregion. Regionkoordinatorerna bistår polisen och socialtjänsten med stöd vid människohandelsärenden och ska se till att människohandelsärenden kommer till rätt instans i regionen. Länsstyrelserna finansierar regionkoordinatorerna tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten och kommunerna. Regionkoordinatorerna är anställda av kommuner. Jämställdhetsmyndigheten har genomfört en översyn av regionkoordinatorernas arbete, organisation och finansiering.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet

NCK har arbetat tillsammans med Nationellt forensiskt centrum för att uppdatera den guide för spårsäkring som ingår i arbetet med det nationella handlingsprogrammet för omhändertagande efter sexuella övergrepp. NCK har också medverkat i Åklagarmyndighetens och Polisens utvecklingsarbete inom området.⁷⁸

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna arbetar för effektivare brottsbekämpning genom att samverka med rättsväsendet och andra aktörer samt genom att ordna utbildningsinsatser som relaterar till brottsbekämpning. Vår kartläggning visar exempel på länsstyrelser som har arbetat med frågor om ungdomar och internet samt sexuella övergrepp på nätet, till exempel inom ramen för utbildningsinsatser riktade till kommuner och regioner och genom insatser inom ramen för den återkommande kampanjveckan *En vecka fri från våld*. Länsstyrelserna arbetar även i flera län tillsammans med polisen för att informera hotell- och taxiverksamhet om på vilket sätt deras verksamheter kan bidra till att motverka och bekämpa prostitution och människohandel.

Förbättrad kunskap och metodutveckling

Det fjärde målet handlar om att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor hos allmänheten, berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer. Målet handlar också om att genom forskning, utvärdering och uppföljning utveckla arbetssätt och metoder för att motverka våld.⁷⁹

⁷⁸ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

⁷⁹ Skr. 2016/17:10, s. 120.

Jämställdhetsmyndigheten

Jämställdhetsmyndigheten har en mycket central roll i att både ta fram och sprida kunskap inom området mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten ansvarar för uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd i syfte att nå de jämställdhetspolitiska målen. Det innefattar att följa och analysera utvecklingen mot de jämställdhetspolitiska målen, stödja genomförandet av jämställdhetspolitiken på alla nivåer i samhället, samla och sprida kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet och att verka för en kunskapsbaserad praktik inom det jämställdhetspolitiska området.

Specifikt för delmålsområdet om mäns våld mot kvinnor ska myndigheten främja utvecklingen av förebyggande insatser inom hela delmålsområdet, synliggöra och motverka hedersrelaterat våld och förtryck med inriktning på nationell kunskapsutveckling och strategiska övergripande frågor samt samordna samt utveckla samverkan och bistå myndigheter med metodstöd och kompetensutveckling om människohandel för alla ändamål.⁸⁰

Jämställdhetsmyndigheten har presenterat ett förslag till system för att följa upp de jämställdhetspolitiska målen samt en första fördjupad uppföljning av strategin. I januari 2020 presenterade myndigheten ett första urval indikatorer som de sedan har börjat följa upp strategin utifrån.⁸¹

Jämställdhetsmyndigheten tog över ansvaret för att utveckla indikatorer för uppföljning av delmålet från Socialstyrelsen. Flera myndigheter bidrar med underlag till uppföljningen: Folkhälsomyndigheten, Brå, Socialstyrelsen, MUCF och Skolinspektionen.⁸²

Jämställdhetsmyndigheten arbetar även med att kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel.⁸³

Jämställdhetsmyndigheten följer också upp hur olika aktörer arbetar med frågor som rör strategin. Myndigheten har exempelvis kartlagt hur olika aktörer arbetar med våldsförebyggande insatser, lokala och regionala insatser när det gäller prostitution och människohandel samt hur myndigheter och organisationer arbetar mot sexuella trakasserier.⁸⁴ Jämställdhetsmyndigheten arbetar också med att kartlägga hur domstolarna beaktar uppgifter om våld eller andra övergrepp i mål om vårdnad, boende eller umgänge.

⁸⁰ Förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

⁸¹ Jämställdhetsmyndigheten. (2018:5). *System för uppföljning och analys av jämställdhetspolitiken*, Jämställdhetsmyndigheten. (2020:1). *Arbete pågår*.

⁸² Jämställdhetsmyndigheten. (2020:1). *Arbete pågår – indikatorer*.

⁸³ Jämställdhetsmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁸⁴ Jämställdhetsmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

Jämställdhetsmyndigheten arbetar med att utveckla metoder och arbetssätt för våldsförebyggande arbete (se mer om det under målet för förebyggande arbete).

Med anledning av coronapandemin har Jämställdhetsmyndigheten även fått i uppdrag att identifiera och utveckla effektiva arbetssätt för hur kommuner ska kunna sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck och hur de kan etablera kontakt med våldsutsatta.⁸⁵ Inom ramen för uppdraget har Jämställdhetsmyndigheten sammanställt och spridit information om bland annat arbetssätt och material till kommuner, bland annat via länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Myndigheten har även genomfört en kampanj i samverkan med länsstyrelserna riktad till våldsutsatta, anhöriga och förövare.

Jämställdhetsmyndigheten har genomfört flera kampanjer. Några exempel är *Svartsjuka är inte romantiskt* för att få unga att reflektera över relationer, *Saknad* för att öka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck och *Du har rätt* i samarbete med flera andra myndigheter som riktade sig till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck och till yrkesverksamma.⁸⁶

Myndigheten har även tagit fram material och information om hedersrelaterat våld och förtryck och sexuella trakasserier. De har också genomfört en satsning för att involvera pojkar och unga män i arbetet för jämställdhet och mot våld genom bland annat webinarium och filmer.

Jämställdhetsmyndigheten har ett uppdrag om att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd för lärare och andra utbildningsansvariga vid universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. NCK erbjuder på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten en högskolepedagogisk kurs riktad till universitets- och högskolelärare och utbildningsansvariga för de berörda programmen. Jämställdhetsmyndigheten har även inom ramen för samma uppdrag tagit fram högskolepedagogiska kurser i samverkan med Barnafrid, Linköpings universitet, Malmö universitet, Ersta Sköndal högskola och Göteborgs universitet.⁸⁷ Jämställdhetsmyndigheten har även också medverkat i Barnafrids utbildning om våld mot barn.

Nationella metodstödsteamet mot prostitution och människohandel fanns tidigare vid Länsstyrelsen i Stockholms län men samordnas nu av Jämställdhets-

⁸⁵ Regeringsbeslut 2020-04-30. *Uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att identifiera och utveckla arbetssätt för att kommuner ska kunna sprida information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck med anledning av utbrottet av covid-19.* A2020/01001/JÄM.

⁸⁶ Jämställdhetsmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁸⁷ Jämställdhetsmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

myndigheten. Teamet erbjuder en webbutbildning om människohandel med barn och unga. Den riktar sig till yrkesverksamma i kommuner, myndigheter samt idéburna organisationer som kan komma i kontakt med barn och unga som är utsatta för människohandel och sexuell exploatering. Jämställdhetsmyndigheten lanserade i januari 2021 en ny webbutbildning om sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel.

Nationella metodstödsteamet driver även en stödtelefon dit yrkesverksamma och idéburna organisationer kan ringa om de behöver råd och vägledning.

Jämställdhetsmyndigheten arbetar med att stödja myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. I arbetet med jämställdhetsintegrering kan myndigheter analysera hur de kan bidra till bland annat det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Socialstyrelsen

Många av de insatser som syftar till att motverka våld eller ge stöd till våldsutsatta utförs inom ramen för vård och omsorg, vilket gör att Socialstyrelsen har en central roll i att skapa förutsättningar för ett kunskapsbaserat arbete med mäns våld mot kvinnor.

Socialstyrelsen har uppgifter som rör statlig styrning med kunskap. Myndigheten ansvarar bland annat för:

- att genom föreskrifter och kunskapsstöd bidra till att hälso- och sjukvården och socialtjänsten bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet
- för kunskapsutveckling, kunskapsförmedling och att arbeta och ge stöd till metodutveckling inom Socialstyrelsens verksamhetsområde
- främja utvecklingen av metoder och arbetsformer i socialt arbete genom forskning, systematisk prövning och värdering av utfall och effekter av insatser enligt bland annat socialtjänstlagen
- förmedla kunskap om verkningsfulla metoder och arbetsformer och att tillhandahålla en ändamålsenlig informationsstruktur inom Socialstyrelsens verksamhetsområde
- att bistå regeringen med underlag och expertkunskap för utvecklingen inom Socialstyrelsens verksamhetsområde.⁸⁸

Socialstyrelsen har en nyckelroll i att utveckla metoder och verktyg för vården och omsorgen när det gäller uppföljning och utveckling av verksamheten. Inom området mäns våld mot kvinnor har Socialstyrelsen exempelvis arbetat med att:

⁸⁸ Förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

- utveckla ett särskilt verktyg för systematisk uppföljning av arbetet med våldsutsatta för regional nivå
- ta fram en vägledning för kommuner och regioner för att de ska kunna göra enhetliga uppskattningar av vad de insatser som orsakats av våld i nära relationer kostar samhället
- uppdatera verktyg för systematisk uppföljning av arbetet med våldsutövare
- analysera för att kunna föreslå hur relevant kunskapsstöd kan utvecklas för socialtjänstens samt hälso- och sjukvårdens arbete med att upptäcka och beskriva utsatthet för hedersrelaterat våld samt att bedöma stödbehov och risken för upprepat våld i hederskontext.⁸⁹

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i alla åldersgrupper i Sverige. Arbetet redovisades i april 2019 och Socialstyrelsen konstaterar bland annat att det inte har varit möjligt att göra en kartläggning av omfattningen, utifrån metodologiska, etiska, juridiska och tekniska överväganden. Myndigheten redovisar däremot statistik och uppgifter från andra aktörer.⁹⁰

Under 2020 har Socialstyrelsen på eget initiativ påbörjat ett arbete med att undersöka om hälso- och sjukvården under pandemin har fått en ökad belastning i form av skador bland kvinnor som orsakats av våld från annan person. Undersökningen ska vara klar under 2021.

Socialstyrelsen arbetar med öppna jämförelser av kommuners arbete mot våld i nära relationer. Socialstyrelsen arbetar även med andra uppdrag om hur kommuner och regioner arbetar med frågor som rör området. Myndigheten har exempelvis undersökt hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våld samt hur de använder bedömningsgrunder. De har också gjort en kartläggning av omfattning och kvalitet av skyddade boenden och arbetar med en inventering av vård för kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympning.⁹¹

⁸⁹ Socialstyrelsen. (2020). *Årsredovisning 2019*, Socialstyrelsen. (2020). *Delredovisning av uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÄM (delvis) och S2019/02785/FS)*.

⁹⁰ Socialstyrelsen. (2019). *Ett liv utan våld och förtryck – slutredovisning av uppdraget att genomföra nationell kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck*.

⁹¹ Socialstyrelsen. (2018). *Fråga om våld – En kartläggning av hur socialtjänsten och hälso- och sjukvården frågar om våldsutsatthet och våldsutövande samt användning av bedömningsmetoder*, Socialstyrelsen. (2020). *Delredovisning av uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÄM (delvis) och S2019/02785/FS)*, Socialstyrelsen. (2019). *Årsredovisning 2018*.

Myndigheten arbetar även för närvarande med att göra en fördjupad uppföljning av föreskrifterna och de allmänna råden om våld. Uppföljningen syftar till att socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska ha tillgång till kunskapsstöd för att systematiskt arbeta förebyggande mot våld, upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande, uppmärksamma barn i kontakter med vuxna våldsutsatta och våldsutövare och bedöma stödbehov och risken för upprepat våld.⁹²

Socialstyrelsen gör även dödsfallsutredningar för att få kunskap om fall där personer har dödats av närstående eller tidigare närstående.⁹³

Socialstyrelsen har arbetat med uppdrag om att genomföra särskilda utbildningsinsatser. Under 2018 arbetade Socialstyrelsen exempelvis med en utbildningsinsatsning för socialtjänstens personal, tillsammans med NCK och Jämställdhetsmyndigheten. Utbildningen syftade till att öka kunskapen om våld och sexuella övergrepp mot flickor och kvinnor med erfarenhet av prostitution och människohandel, missbruk och drogberoende, kvinnor med funktionsnedsättning samt äldre kvinnor.⁹⁴ Socialstyrelsen arbetar även med ett uppdrag om att genomföra fördjupad fortbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstymning.⁹⁵

Socialstyrelsens kunskapsguide innehåller sedan maj 2019 ett område om våld. Kunskapsguiden är en nationell webbplats som syftar till att bidra till att öka socialtjänstens och den kommunala hälso- och sjukvårdens kunskap genom att samla bästa tillgängliga kunskap från Socialstyrelsen, andra myndigheter och aktörer.⁹⁶ Socialstyrelsen har arbetat med att undersöka verksamheternas behov av kunskapsstöd och utifrån det påbörjat en revidering av sitt kunskapsstöd. Det har gjorts som en del av uppdraget om att vidareutveckla kunskapsstöd till kommuner och regioner.⁹⁷

⁹² Socialstyrelsen. (2020). *Uppdragsbeskrivning för – Fördjupad uppföljning för vissa bestämmelser och allmänna råd i SOSFS 2014:4*. Dnr 20944/2020 2(6).

⁹³ Socialstyrelsen. (2019). *Årsredovisning 2018*.

⁹⁴ Socialstyrelsen. (2020). *Årsredovisning 2019*.

⁹⁵ Socialstyrelsen. (2020). *Delredovisning av uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÅM (delvis) och S2019/02785/FS)*.

⁹⁶ Socialstyrelsen. (2019) *Statlig styrning med kunskap för hälso- och sjukvård och socialtjänst – Redogörelse för arbetet inom Rådet för styrning med kunskap och Huvudmannagruppen under 2019*.

⁹⁷ Socialstyrelsen. (2020). *Delredovisning av uppdrag att stödja utvecklingen av arbete inom vård och omsorg med mäns våld mot kvinnor (S2018/03516/JÅM (delvis) och S2019/02785/FS)*.

Socialstyrelsen erbjuder flera webbutbildningar:⁹⁸

- en webbutbildning om könsstympling av flickor och kvinnor som vänder sig till sjuksköterskor, barnmorskor och läkare
- en webbutbildning om skydd och stöd till barn och unga som har erfarenhet av sex mot ersättning, den riktar sig till yrkesverksamma inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården som kommer i kontakt med barn och unga som kan ha erfarenhet av sex mot ersättning
- en webbutbildning om stöd och hjälp till vuxna som har erfarenhet av sex mot ersättning, som riktar sig till personer som arbetar inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården
- en virtuell BUP-mottagning för att yrkesverksamma eller framtida yrkesverksamma kan öva på att ställa frågor om våld.

Vår kartläggning visar att Socialstyrelsen ibland ger direkt stöd till kommuner och regioner. I arbetet med att sprida och testa verktyg som har tagits fram för systematisk uppföljning inom socialtjänsten har Socialstyrelsen gett operativt stöd till intresserade kommuner. Socialstyrelsen ger även Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen stöd i uppdraget om att samverka mer för att bli bättre på att upptäcka våld. Socialstyrelsen samordnar en arbetsgrupp med fokus på rutiner och metoder för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande samt på hur myndigheterna ska hänvisa ärenden till socialtjänst, hälso- och sjukvård och rättsväsende.⁹⁹

Socialstyrelsen har också tagit fram en kommunikationsstrategi för att bättre kunna beskriva myndighetens arbete med våld i nära relationer både internt och externt.¹⁰⁰

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna ska verka för att nationella mål får genomslag i länet och har bland annat en instruktionsenlig uppgift att inom sitt ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.¹⁰¹

Länsstyrelserna har i uppdrag att stödja både genomförande och uppföljning av den nationella strategin. Uppdraget innefattar följande delar:

⁹⁸ Socialstyrelsen. Kunskapsguiden. <https://kunskapsguiden.se/> (Hämtad 2021-02-12).

⁹⁹ Socialstyrelsen. (2018). *Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37)*. Dnr. 3.1.19015/2018.

¹⁰⁰ Socialstyrelsen. (2019). *Projektplan avseende att förstärka samordningen av Socialstyrelsens samtliga uppdrag på området mäns våld mot kvinnor och våld mot barn samt hedersrelaterat våld och förtryck*. Dnr. 5.7-34913/2019.

¹⁰¹ Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

- Länsstyrelserna ska i vissa län främja utvecklingen av regionala kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för barn och vuxna som är eller riskerar att bli utsatta för våld av närstående, i synnerhet hedersrelaterat våld och förtryck.
- Länsstyrelserna ska främja utvecklingen av universella förebyggande insatser mot våld, våldsförebyggande arbete med föräldrar inklusive i hederskontext samt verka för utveckling av återfallsförebyggande insatser för män som har utövat våld.
- Länsstyrelserna ska ge kompetensstöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård.¹⁰²
- Länsstyrelserna ska ge fördjupad fortbildning om hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstymning av kvinnor och flickor till socialtjänst och hälso- och sjukvård.
- Länsstyrelserna ska stödja kommuners och regioners arbete med systematisk uppföljning i verksamheter som rör mäns våld mot kvinnor.
- Länsstyrelserna ska bistå kommuner och regioner i tillämpningen av metoder för universellt våldsförebyggande arbete med unga.
- Länsstyrelserna ska inom sina län följa och analysera utvecklingen av insatser enligt strategin.¹⁰³

Länsstyrelserna tar fram regionala lägesrapporter för arbetet i länet. Dessa lägesrapporter inkluderar vilka insatser som aktörer i länet har genomfört. De omfattar också vilka särskilda resurser och verksamheter som finns i länet för bland andra våldsutsatta kvinnor och flickor, barn och vuxna samt hbtq-personer som är utsatta för våld i nära relationer, kvinnor och män och hbtq-personer i prostitution och barn som utnyttjas för sexuella ändamål.

Länsstyrelserna arbetar i hög grad med utbildningsinsatser till aktörer i länen. De arrangerar utbildningar, konferenser och liknande för att ge kompetensstöd till dem. Det gäller olika sakområden såsom hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel. Det gäller också frågor som systematisk uppföljning, processtöd och den standardiserade bedömningsmetoden FREDA. Länsstyrelserna sprider även NCK:s webbkurs.

¹⁰² Se regeringsbeslut 2016-01-28. *Uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn.* S2011/11337/FST, S2016/00633/FST (delvis).

¹⁰³ Regeringsbeslut 2017-12-18. *Regionalt uppdrag att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.* S2017/07420/JÄM (delvis).

Länsstyrelserna har även en roll i den regionala stödstrukturen för att motverka mäns våld mot kvinnor. De arbetar också med att, i samverkan med Socialstyrelsen, ge regionalt kompetensstöd till kommuner och aktörer inom det civila samhället för att förbättra arbetet mot våld i nära relationer samt för att förbättra stödet till våldsutsatta kvinnor och barn, barn som har bevittnat våld och även stödet till våldsutövare.¹⁰⁴

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram en webbkurs om hedersrelaterat våld och förtryck som ska ge grundläggande kunskap inom området. Kursen är riktad till personal inom socialtjänst, skolan och förskolan men kan även användas av yrkesverksamma inom vård, omsorg, rättsväsende och ideell sektor.

Länsstyrelserna ger i vissa fall stöd till kommuner och regioner att använda kunskaper, metoder eller arbetssätt i deras verksamheter. Länsstyrelserna har arbetat med kompetensstöd och har exempelvis genomfört utbildningar i FREDA för socialtjänster. Vissa länsstyrelser har erbjudit processtöd till kommuner i arbetet mot våld i nära relationer.

Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län

Det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län har en roll när det gäller kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget till länsstyrelsen har haft olika tillägg under olika år men grunden är att stärka statliga och kommunala verksamheters förmåga att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁰⁵

Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län genomför utbildningsinsatser för andra myndigheter, inklusive länsstyrelserna, samt till aktörer i länen. Länsstyrelsen har exempelvis hållit i utbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck för personal inom Kriminalvården, förundersökningsledare vid polisen i tre regioner samt grundutbildning för andra länsstyrelser.¹⁰⁶

Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län driver en stödtelefon till vilken yrkesverksamma kan ringa med frågor om specifika ärenden.

Nationella kompetensteamet har också arbetat med att identifiera utvecklingsmöjligheter när det gäller att göra kartläggningar av hur vanligt det är med

¹⁰⁴ Regeringsbeslut. 2016-01-28. *Uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge nationellt och regionalt kompetensstöd för att kvalitetsutveckla arbetet mot våld i nära relationer och stöd till våldsutsatta kvinnor och barn m.m.* S2011/11337/FST, S2016/00633/FST (delvis).

¹⁰⁵ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende länsstyrelserna*, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. (2020). *Strukturer för stöd – Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.*

¹⁰⁶ Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019.*

hedersrelaterat våld och förtryck. De har då samverkat med bland annat MUCF, Jämställdhetsmyndigheten och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Nationella kompetensteamet följer även upp politikområdet genom att exempelvis undersöka i vilken utsträckning deras vägledningar för arbete mot hedersvåld används av de berörda verksamheterna.¹⁰⁷

Nationella kompetensteamet har arbetat med att analysera och bedöma utvecklingen av verksamheter mot hedersrelaterat våld och förtryck i förhållande till utsatta grupperns behov i varje län. Nationella kompetensteamet har exempelvis bedömt hur stödet till utsatta är organiserat och i vilken utsträckning det finns nätverk eller resursteam för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i länen.¹⁰⁸

Nationella kompetensteamet erbjuder olika stödmaterial såsom vägledning för stöd, vård och skydd av flickor och kvinnor som är eller riskerar att bli könsstympade och metodstöd för skolan att ta fram en handlingsplan för arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁰⁹ Nationella kompetensteamet har även arbetat med ett uppdrag om att utveckla program för våldsförebyggande arbete med föräldrar.¹¹⁰

Utifrån iakttagelser i sitt arbete presenterar Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötlands län utvecklingsområden och åtgärdsförslag i sina årsrapporter.¹¹¹

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Brå har instruktionsenliga uppgifter som är relevanta för att strategin ska kunna genomföras. Myndighetens huvudsakliga uppgift är att bidra till att öka kunskapen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Det innebär att Brå har ansvar för den officiella kriminalstatistiken för att initiera och bedriva forsknings-, analys- och utvecklingsarbete samt att genomföra bland annat den nationella trygghetsundersökningen varje år. Myndigheten sprider kunskap i form av webinarier, nätverksträffar och konferenser.

¹⁰⁷ Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019.*

¹⁰⁸ Länsstyrelsen Östergötland. (2019). *Årsrapport 2018: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2018.*

¹⁰⁹ Länsstyrelsen Östergötland. (2015:16). *Våga se – En vägledning för stöd, vård och skydd av flickor och kvinnor som är eller riskerar att bli könsstympade*, Länsstyrelsen Östergötland. (uå). *Att utveckla en handlingsplan – ett metodstöd för arbete mot hedersrelaterat våld.*

¹¹⁰ Länsstyrelsen Östergötland. (2019). *Årsrapport 2018: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2018.*

¹¹¹ Länsstyrelsen Östergötland. (2020). *Årsrapport 2019: Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck – verksamheten under 2019.*

Brå ska även bidra till att verksamheter inom det kriminalpolitiska området bedrivs kunskapsbaserat genom att identifiera angelägna utvecklingsområden för rättsväsendet och det brottsförebyggande arbetet. Brå ska också baserat på kunskap ge bland andra regeringen underlag för åtgärder och prioriteringar samt ge aktörer på lokal, regional och nationell nivå metodstöd för brottsförebyggande arbete.¹¹²

När det gäller kunskap om hur ofta våld förekommer genomför Brå Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och Skolundersökningen om brott (SUB) som innefattar frågor som är relevanta för det sjätte delmålet. Under vissa år inkluderar Brå även en särskild frågemodul om våld i nära relationer i NTU. Brå arbetar med att utveckla dessa frågor.

Brå har tagit fram forskningsrapporter och analyser som bidrar till att öka kunskapen om hur rättsväsendet fungerar när det gäller frågor om mäns våld mot kvinnor. Analyserna har handlat om frågor såsom andelen våldtäkter som klaras upp, straffskärpningen för fridskränkingsbrott och brott i nära relationer bland unga.¹¹³ Under 2020 publicerade Brå en uppföljning av hur den nya samtyckeslagen har tillämpats i praktiken.¹¹⁴

Under 2020 fick Brå även ett regeringsuppdrag att studera vilka åtgärder som samhället kan vidta mot våld i nära relationer bland unga. Undersökningen ska presenteras i oktober 2021.¹¹⁵

En av myndighetens uppgifter är att ge metodstöd till bland andra rättsväsendets myndigheter samt till regionalt och lokalt brottsförebyggande arbete, det vill säga stöd till kommuner, lokalpolisområden, civilsamhälle och näringslivsaktörer. Se avsnitten om målen om förebyggande arbete respektive brottsbekämpning för beskrivningar av det arbetet.

Brå ger även ekonomiskt stöd till utvärderingar och uppföljningar av brottsförebyggande insatser.¹¹⁶ Några exempel är Botkyrka kommuns utvärdering av Mentors in Violence Prevention (MVP) 2017, Gävle kommuns utvärdering av *Huskurage i Gävle* för att öka invånarnas medvetenhet om våld i nära relation och

¹¹² Förordning (2016:1201) med instruktion för Brottsförebyggande rådet.

¹¹³ Brottsförebyggande rådet. (2019:9). *Våldtäkt från anmälan till dom – en studie av rättsväsendets arbete med våldtäktsärenden*, Brottsförebyggande rådet. (2018). *Effekter av straffskärpningen för fridskränkingsbrott*. Brottsförebyggande rådet. (2018). *Brott i nära relationer bland unga. Kortanalys 6/2018*.

¹¹⁴ Brottsförebyggande rådet. (2020:6). *Den nya samtyckeslagen i praktiken – En uppföljning av 2018 års förändringar av lagreglerna rörande våldtäkt*.

¹¹⁵ Regeringsbeslut 2020-08-27. *Uppdrag att studera åtgärder mot våld i nära relationer bland unga*. Ju2020/03036/KRIM.

¹¹⁶ Brottsförebyggande rådet. (2020). *Årsredovisning 2019*.

benägenheten att agera samt Region Skånes utvärdering av ett regionalt vårdprogram mot våld i nära relationer.

Brå lyfter även fram områden som rör strategin i myndighetens arbete med att identifiera angelägna utvecklingsområden. Exempelvis har Brå pekat ut rättsväsendets hantering av sexualbrott som ett sådant område.¹¹⁷

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet

Nationellt centrum för kvinnofrid:s (NCK) verksamhet utgår från ett uppdrag till Uppsala universitet att bedriva forskning med anknytning till den kliniska verksamheten inom området mäns våld mot kvinnor. I uppdraget ingår att kontinuerligt analysera behov av ny forskning.¹¹⁸

NCK ansvarar för forskningsprojektet *Våld och hälsa*, en nationell befolkningsstudie som genomförs i samarbete mellan Uppsala universitet och Umeå universitet. Studien undersöker kvinnors och mäns våldsutsatthet i ett livs- och befolkningsperspektiv och även kopplingen till hälsa. Två doktorandprojekt har knutits till projektet och den första avhandlingen publicerades hösten 2020. Under perioden 2017–2020 har NCK även publicerat en forsknings- och kunskapsöversikt. Den behandlade våld mot hbtq-personer och var ett resultat av ett uppdrag från regeringen.¹¹⁹

NCK har en kunskapsbank med ämnesguider som samlar kunskap, statistik och publikationer från myndigheter och forskning inom området, tvärvetenskapligt och tvärprofessionellt. Kunskapsbanken fungerar också som nav för det webbaserade nationella kompetensstöd som har utvecklats i samverkan med Socialstyrelsen och länsstyrelserna. I detta ingår webbkursen om våld, ett webbstöd för kommuner samt ett webbstöd för vården.

Webbkursen om våld ger grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Webbkursen utvecklades för att möta socialtjänstens behov av baskunskaper, men är anpassad för att även användas av yrkesverksamma inom vård, omsorg, skola och rättsväsende. Webbstödet för kommuner har utvecklats och drivs av NCK i samverkan med länsstyrelserna och Socialstyrelsen. Webbstödet för vården vänder sig till hälso- och sjukvården och tandvården. Det har utvecklats av NCK i samverkan med Socialstyrelsen.¹²⁰

¹¹⁷ Brottsförebyggande rådet. (2020). *Årsredovisning 2019*.

¹¹⁸ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Uppsala universitet*.

¹¹⁹ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2018). *Våld mot hbtq-personer – en forsknings- och kunskapsöversikt*.

¹²⁰ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

NCK har under lång tid utvecklat Uppsalamodellen, som handlar om att ställa frågor om våld i hälso- och sjukvården, att ge vård till våldsutsatta patienter och att samverka med övriga aktörer.

NCK genomför universitetskurser och andra utbildningar inom sina expertområden samt deltar som föreläsare på andra kurser och grundutbildningar. NCK erbjuder även på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten en högskolepedagogisk kurs riktad till universitets- och högskolelärare och utbildningsansvariga för de program som berörs av de nya examensmålen efter ändringen i högskoleförordningen 2018.¹²¹

Barnafrid vid Linköpings universitet

Barnafrid vid Linköpings universitets uppdrag är att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn. I uppdraget ingår att

- identifiera behov av kunskap
- att utifrån identifierade behov samla, analysera och målgruppsanpassa redan befintlig kunskap och forskning samt att bistå yrkesverksamma med denna
- ansvara för omvärldsbevakning
- ta fram utbildnings- och informationsmaterial och initiera eller genomföra tvärprofessionella utbildningar och kurser
- utgöra en länk mellan forskning och praktik
- identifiera angelägna utvecklingsområden och redovisa dessa årligen till regeringen tillsammans med förslag till insatser.¹²²

Barnafrid bedriver också egen forskning. Fokus ligger på barn som utsätts för våld och liknande, men forskningen har även beröringspunkter med strategin. Ett projekt som är relevant för strategin är exempelvis forskning om barn som offer för sexualbrott på nätet.¹²³

Barnafrid arbetar med viss metodutveckling genom att deras forskningsprojekt kan gälla utvärderingar av insatser och liknande. Barnafrid ger också universitetskurser inom sina expertområden samt deltar som föreläsare på andra kurser.¹²⁴

Barnafrid har även arbetat med att utveckla socialtjänstens kompetens, i samarbete med länsstyrelserna i tolv län. Barnafrid arbetar också med ett uppdrag om att

¹²¹ Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

¹²² Regeringsbeslut 2015-06-17. *Uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och andra övergrepp mot barn*. S2012/275/FST.

¹²³ Barnafrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

¹²⁴ Ibid.

stärka barnhusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck.¹²⁵ Barnafrid har även utvärderat barnhusverksamheterna i Sverige. Vid barnhusen samverkar myndigheter i utredningar när någon misstänker brott mot barn.¹²⁶ Barnafrid presenterar även årligen angelägna utvecklingsbehov när det gäller våld mot barn till regeringen.¹²⁷

Under 2018 har Barnafrid påbörjat arbetet med ett regeringsuppdrag som syftar till att utarbeta och genomföra ett program för att kompetensutveckla personal som i sitt arbete kommer i kontakt med traumatiserade barn och unga (*Trauma på kartan*). Delar av denna kompetenshöjande insats kommer att digitaliseras i enlighet med ett nytt regeringsuppdrag från 2020.¹²⁸

Under 2018 påbörjade Barnafrid också ett arbete utifrån regeringsuppdraget om att stärka barnhusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck.¹²⁹ Barnafrid ska även bidra till kompetensstödet till kommuner och regioner avseende våldsutsatta barn och barn som har bevittnat våld.¹³⁰

Barnafrid har en webbkurs som ska ge yrkesverksamma som möter barn och unga som utsatts för våld och andra övergrepp kunskaper baserade på forskning och beprövad erfarenhet.¹³¹

Barnafrid har även en kunskapsbank som riktar sig till yrkesverksamma som söker kunskap om barn som har utsatts för våld och andra typer av övergrepp.¹³²

Barnafrid sprider kunskap om sin verksamhet genom mediekontakter, konferenser och seminarier, rapporter och informationsmaterial. Barnafrid driver dessutom flera olika nätverk för yrkesverksamma samt en nationell tvärvetenskaplig föreläsningsserie (*Barnafrid talks*) inom området våld mot barn.

Myndigheten för delaktighet (MFD)

MFD ska bidra till att utveckla bland annat delaktighet, tillgänglighet och levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning. De ska också sprida kunskap i dessa

¹²⁵ Barnafrid. (2019). *Verksamhetsberättelse 2018*, Barnafrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

¹²⁶ Barnafrid. (2019). *Slutrapport – utvärdering av barnahus*.

¹²⁷ Barnafrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

¹²⁸ Regeringsbeslut 2020-04-30. *Uppdrag att digitalisera ett program för kompetensutveckling inom psykiatrisk traumavård för anställda i barn- och ungdomspsykiatri m.fl.* S2020/03862/FS (delvis).

¹²⁹ Barnafrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

¹³⁰ Regeringsbeslut 2020-03-12. *Uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd för arbete mot våld i nära relationer m.m.* S2020/01591/SOF (delvis).

¹³¹ Barnafrid. Basprogram mot våld. <https://barnafrid.se/basprogram/> (Hämtad 2021-02-15).

¹³² Barnafrid. (2020). *Verksamhetsberättelse 2019*.

frågor. Deras arbete är relevant för strategin eftersom strategin ska genomföras med ett funktionshinderperspektiv.

MFD ingår även i rådet för styrning med kunskap och har i uppgift att samverka med andra myndigheter för att samordna den statliga styrningen med kunskap som gäller hälso- och sjukvården och socialtjänsten.¹³³

MFD har i uppdrag att redovisa en plan för hur myndigheten inom sitt verksamhetsområde kan bidra till att nå målen i den nationella strategin med fokus på kvinnor med funktionsnedsättning. Som en del i detta uppdrag har MFD tagit fram en analys av hur strategin samt arbetet med strategin kan utvecklas ur ett funktionshinderperspektiv.¹³⁴

MFD har även köpt filmrättigheterna till en film som belyser mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning som ska rikta sig till beslutsfattare och tjänstepersoner på kommunal nivå.¹³⁵

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

MFoF ska främja ett kunskapsbaserat arbete. Myndigheten ansvarar för att förmedla kunskap i frågor som rör socialnämndernas familjerättsliga ärenden om bland annat barns vårdnad, boende och umgänge samt om förebyggande insatser inom bland annat föräldraskapsstöd.¹³⁶

MFoF arbetar med att sprida kunskap om föräldraskapsstöd, familjerådgivning och familjerätt till yrkesverksamma genom att exempelvis delta i olika nätverk och genom att samarbeta nära länsstyrelsernas samordnare för föräldraskapsstöd.¹³⁷ Se mer om MFoF:s arbete i avsnittet om målet om förebyggande arbete.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

MUCF ska ta fram, samla och sprida kunskap för att nå målen inom ungdomspolitikerna samt målen inom politiken för det civila samhället. Uppgifterna innefattar också att följa upp och analysera ungdomars attityder och värderingar.¹³⁸

¹³³ Förordning (2014:134) med instruktion för Myndigheten för delaktighet.

¹³⁴ Myndigheten för delaktighet. (2017). *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning – utvecklingsområden till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*.

¹³⁵ Myndigheten för delaktighet. (2019). *Årsredovisning 2018*.

¹³⁶ Förordning (2017:292) med instruktion för Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.

¹³⁷ Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. (2020). *Årsredovisning 2019*.

¹³⁸ Förordning (2018:1425) med instruktion för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

MUCF undersöker frågor om hur vanlig viss problematik är med hjälp av enkäter, till exempel heder och våld. Därmed bidrar MUCF till kunskap och uppföljning inom området. MUCF har exempelvis publicerat en rapport om ungas erfarenheter av sexuella trakasserier i utbildningsmiljö, utifrån bland annat myndighetens ungdomsenkät.¹³⁹

MUCF har genomfört regionala utbildningsdagar för vuxna som möter nyanlända och asylsökande barn i sitt arbete, inom ramen för arbetet med informationsinsatser om hälsa, sexualitet och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga.¹⁴⁰ MUCF har även en webbutbildning som riktar sig till yrkesverksamma som möter unga som är nya i Sverige. Utbildningen ska ge verktyg för att kunna samtala med unga om sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet.

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ansvarar för att följa upp och analysera verksamheter och förhållanden inom hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg utifrån ett patient-, brukar-, och medborgarperspektiv.¹⁴¹ Myndigheten genomför utredningar på uppdrag av regeringen eller på eget initiativ.

Under de senaste åren har myndigheten genomfört tre utredningar på uppdrag av regeringen som har att göra med strategin. Under 2019 publicerade myndigheten en granskning av hjälplinjen PrevenTells arbete för att förebygga sexualbrott. Under 2020 publicerades en utvärdering av det nationella uppdraget mot hedersrelaterat våld och förtryck till Länsstyrelsen i Östergötlands län samt en utvärdering av Barnafrid vid Linköpings universitet.¹⁴² Myndigheten har även fått i uppdrag att följa upp måluppfyllelsen av uppdraget om att fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd som bland annat Socialstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten arbetar med.¹⁴³ Våld i nära relationer ingår även i en analys av konsekvenserna av

¹³⁹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2020). *Det blir ju bara värre om jag berättar... Ungas erfarenheter av sexuella trakasserier i utbildningsmiljö*. Fokus 20.

¹⁴⁰ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2020). *Årsredovisning 2019*.

¹⁴¹ Förordning (2010:1385) med instruktion för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

¹⁴² Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. (2019). *Stegvis skillnad – En granskning av hjälplinjen PrevenTells arbete för att förebygga sexualbrott*, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. (2019). *Se till den som liten är – En utvärdering av det nationella kunskapscentrumet Barnafrid*, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. (2020). *Strukturer för stöd – Utvärdering av det nationella uppdraget att motverka hedersrelaterat våld och förtryck*.

¹⁴³ Regeringsbeslut 2020-03-12. *Uppdrag att fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd för arbete mot våld i nära relationer m.m.* S2020/01591/SOF (delvis).

covid-19 för socialtjänstens verksamheter inom individ- och familjeomsorgen. Den analysen presenterades i januari 2021.¹⁴⁴

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)

SBU har i uppgift att utvärdera vetenskapligt stöd för tillämpade och nya metoder i hälso- och sjukvården samt i bland annat den verksamhet som bedrivs med stöd av socialtjänstlagen. Utvärderingarna ska spridas så att regioner, kommuner och vårdgivare kan ta till sig kunskapen. Vidare ska SBU systematiskt identifiera och aktivt informera om sådana metoder i hälso- och sjukvården och socialtjänsten vars effekter verksamheterna inte vet tillräckligt mycket om.

SBU ingår även i rådet för styrning med kunskap som ska verka för att samordna den statliga styrningen med kunskap som gäller hälso- och sjukvården och socialtjänsten.¹⁴⁵

SBU har tagit fram underlag om både behandlingar och förebyggande arbete. Myndigheter kan ställa frågor till SBU om vilket vetenskapligt underlag som finns för olika insatser, metoder eller arbetssätt. SBU har exempelvis tagit fram underlag om behandling av våldsutövare i nära relationer och så kallad screening för våld i nära relationer.¹⁴⁶

SBU har en databas över kunskapsluckor, det vill säga områden och metoder där SBU har sett att det behövs mer forskning. Under 2020 pekade SBU exempelvis på att familjebaserade interventioner jämfört med individuella interventioner vid hedersrelaterat våld och förtryck är en kunskapslucka.¹⁴⁷

Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten arbetar med kunskap inom folkhälsoområdet. Inom området mäns våld mot kvinnor har myndigheten en särskild roll att verka för att ta fram ny kunskap samt att följa utvecklingen inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR).¹⁴⁸

¹⁴⁴ Regeringsbeslut 2020-06-17. *Uppdrag att analysera konsekvenser av covid-19 för socialtjänstens individ- och familjeomsorg*. S2020/05512/SOF (delvis).

¹⁴⁵ Förordning (2007:1233) med instruktion för Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

¹⁴⁶ Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2020). *Årsredovisning 2019*, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2019). *Årsredovisning 2018*.

¹⁴⁷ Statens beredning för social och medicinsk utvärdering. Familjebaserade interventioner jämfört med individuella interventioner vid hedersrelaterat våld och förtryck. <https://www.sbu.se/sv/publikationer/kunskapsluckor/familjebaserade-interventioner-jamfort-med-individuella-interventioner-vid-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (Hämtad: 2021-02-22).

¹⁴⁸ Förordning (2013:1020) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten ingår även i rådet för styrning med kunskap som har i uppgift att samverka med andra myndigheter för att samordna den statliga styrningen med kunskap som gäller hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Folkhälsomyndigheten ställer frågor som är relaterade till området i befolkningsundersökningar. Myndigheten publicerade under 2019 resultat från undersökningen SRHR 2017, i vilken de har frågat befolkningen om exempelvis sexuella trakasserier och våld, egenmakt och relationer, prostitution, och pornografi-användning.¹⁴⁹ Myndigheten har också ett uppdrag om att göra en plan för hur de kan bidra till att genomföra strategin. I planen skriver Folkhälsomyndigheten att de kan bidra med att just mäns våld mot kvinnor kan utforskas närmare i relation till olika hälsoutfall i myndighetens olika datainsamlingar.¹⁵⁰

Folkhälsomyndigheten har även arbetat med en litteraturöversikt över betydelsen av alkohol och narkotika för våld i nära relationer. Den publicerades i januari 2021.¹⁵¹

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO har genom tillsyn av vården och omsorgen en funktion som kunskapsproducent inom området. Resultatet av tillsynen ska redovisas till de granskade verksamheterna och till den region eller kommun som berörs. IVO ska även årligen lämna en särskild rapport till regeringen med en sammanfattande analys av myndighetens arbete.

IVO ingår också i rådet för styrning med kunskap och ska samverka med berörda myndigheter i syfte att uppnå ett effektivt kunskaps- och erfarenhetsutbyte i arbetet med bland annat styrning med kunskap.¹⁵²

De senaste åren har IVO genomfört tre tillsyner med fokus på strategins område. Se mer om dessa i avsnittet om målet om upptäckt, skydd och stöd.

IVO bidrar till att sprida kunskap genom att myndigheten återkopplar sina iakttagelser till de berörda verksamheterna. Det görs på flera sätt, bland annat genom de beslut som myndigheten fattar, återföringsmöten och konferenser samt genom de rapporter myndigheten publicerar.

¹⁴⁹ Folkhälsomyndigheten. (2019). *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017. Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017.*

¹⁵⁰ Folkhälsomyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019.*

¹⁵¹ Folkhälsomyndigheten. (2021). *Betydelsen av alkohol och narkotika för våld i nära relationer.*

¹⁵² Förordning (2013:176) med instruktion för Inspektionen för vård och omsorg.

Kriminalvården

Kriminalvården ska verka för att förebygga återfall i brott. Myndigheten fullgör den uppgiften genom att bland annat utveckla behandlingsinsatser för våldsutövare.

Kriminalvården tar fram behandlingsprogram för att förhindra återfall. Se mer i avsnittet om målet om förebyggande arbete.¹⁵³

Kriminalvården har också börjat arbeta med att sprida sina metoder till andra. Det pågår till exempel försök i flera kommuner kring hur programmet Predov kan användas i kommunernas verksamhet.¹⁵⁴

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten är ett informations- och kunskapscentrum för brottsofferfrågor och ska verka för att myndigheter, andra aktörer och allmänheten får ökad kunskap om brottsofferfrågor. Brottsoffermyndigheten har exempelvis arbetat med att sprida information om nya sexualbrottslagstiftningen, riktad mot unga samt till unga nyanlända.¹⁵⁵

Brottsoffermyndigheten genomför utbildningsinsatser genom temadagar som samlar olika professioner i samhället. Under 2019 genomförde myndigheten exempelvis tre temadagar om sexualbrottslagstiftningen för yrkesverksamma inom skola, rättsväsende, socialtjänst samt föreningsliv.¹⁵⁶

Under 2020 fick Brottsoffermyndigheten även ett uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd till aktörer såsom socialtjänstens familjerätter, ombud och domstolar för att öka kompetensen om behoven hos barn som bevittnat våld och som vistas i skyddat boende.¹⁵⁷

Brottsoffermyndigheten bidrar till att ta fram kunskap om hur ofta våld förekommer och följer även upp utvecklingen inom området genom att i sin årsredovisning redovisa hur många ärenden om brottsskadeersättning de har per brottstyp och kön. I redovisningen ingår exempelvis sexualbrott och olika typer av våld i nära relation.¹⁵⁸

¹⁵³ Kriminalvården. (2020). *Kriminalvårdens regeringsuppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott* (S2018/04674/JÄM) Delrapport mars 2020, Kriminalvården. (2020). *Årsredovisning 2019*.

¹⁵⁴ Regeringsbeslut 2018-08-30. *Uppdrag om insatser för att förebygga återfall i våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott*. S2018/04674/JÄM (delvis).

¹⁵⁵ Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Brottsoffermyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

¹⁵⁶ Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

¹⁵⁷ *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Brottsoffermyndigheten*.

¹⁵⁸ Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*.

Brottsoffermyndigheten finansierar forskning som ibland rör mäns våld mot kvinnor.¹⁵⁹

Polismyndigheten

Polismyndigheten tar fram lägesrapporter över människohandelns omfattning och utbredning i Sverige. Det omfattar all människohandel, både för sexuella och andra ändamål.¹⁶⁰

Se mer om polisens arbete med metodutveckling i avsnittet om effektivare brottsbekämpning.

Polismyndigheten har också i vissa kommuner genomfört en informationskampanj om våld i nära relationer under 2020. Den syftade till att få fler att vända sig till polisen vid utsatthet eller misstanke om att någon annan är utsatt.¹⁶¹

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten har genomfört insatser för att bland annat utveckla sina arbetssätt för brott mot barn, våld i nära relationer och sexualbrott mot vuxna. Exempelvis har checklistor tagits fram för att höja kvaliteten på brottsutredningar om våldtäkt. Checklistorna för sexualbrott uppdaterades efter att den nya lagstiftningen började gälla den 1 juli 2018. I samband med det genomfördes en uppdatering av samtliga checklistor i EUBA. Myndigheten har även tagit fram ett metodstöd för handläggning av ärenden om kvinnlig könsstympning.¹⁶²

I samarbete med Polismyndigheten har Åklagarmyndigheten genomfört en tematisk tillsyn över handläggningen av sexualbrott och brott i nära relationer mot vuxna. Åklagarmyndigheten har även samarbetat med Polismyndigheten för att förbättra regionala och lokala rutiner för att handlägga kontaktförbud.¹⁶³

Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket

Försäkringskassan har tagit fram arbetssätt för hur myndigheten kan upptäcka våld i sina kontakter med befolkningen. Myndigheten har i sitt ordinarie handläggarstöd fört in ett särskilt stöd för handläggare som handlar om att ställa frågor om våld. I samverkan med Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Socialstyrelsen och

¹⁵⁹ Brottsoffermyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Brottsoffermyndigheten. (2018). *Årsredovisning 2017*.

¹⁶⁰ Polismyndigheten. (2018). *Människohandel för sexuella och andra ändamål – Lägesrapport 20*.

¹⁶¹ Polismyndigheten. *Informationskampanj om våld i nära relation*.
<https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2020/juni/ny-sida/> (Hämtad 2021-02-22).

¹⁶² Åklagarmyndigheten. (2018). *Årsredovisning 2017*.

¹⁶³ Åklagarmyndigheten. (2020). *Årsredovisning 2019*, Åklagarmyndigheten. (2019). *Årsredovisning 2018*.

Jämställdhetsmyndigheten samordnar Försäkringskassan en arbetsgrupp som ansvarar för att förbättra stödet till viss personal med klientkontakter.¹⁶⁴

Migrationsverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Socialstyrelsen arbetar med att höja kunskaperna hos myndigheternas personal, inom ramen för arbetet med uppdraget om utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld. Migrationsverket samordnar arbetet med övergripande extern samt intern information om våld, lagstiftning, skydd och stöd. Socialstyrelsen samordnar en arbetsgrupp som fokuserar på metoder och rutiner.¹⁶⁵

Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen

Arbetsmiljöverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO) har genomfört informationsinsatser om sexuella trakasserier med syftet att förebygga sexuella trakasserier i arbetslivet. Informationen är riktad till arbetsgivare, eftersom de har ansvar för att förebygga en arbetsmiljö där sexuella trakasserier och annan kränkande särbehandling kan uppstå.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Socialstyrelsen. (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer – Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen i samverkan.*

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Arbetsmiljöverket. (2019). *Årsredovisning 2018.*